

Υπόθεση C-746/23

**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία καταθέσεως:

5 Δεκεμβρίου 2023

Αιτούν δικαστήριο:

Consiglio di Stato (Ιταλία)

Ημερομηνία της απόφασης του αιτούντος δικαστηρίου:

29 Νοεμβρίου 2023

Εκκαλούσες:

Cividale SpA

Flag Srl

Εφεσίβλητοι:

Ministero dello Sviluppo Economico

Direzione Generale per l'incentivazione delle attività
imprenditoriali del Ministero dello Sviluppo Economico

Dipartimento per lo sviluppo e la coesione economica del Ministero
dello Sviluppo Economico

Direzione Generale per l'incentivazione delle attività
imprenditoriali del Ministero dello Sviluppo Economico-Divisione
X

Άλλη διάδικος στη διαδικασία:

Fonderia di Torbole SpA

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Έφεση κατά της απόφασης αριθ. 00118/2019 του Tribunale amministrativo regionale per il Veneto (διοικητικού πρωτοδικείου περιφέρειας Veneto, Ιταλία·

στο εξής: T.A.R. per il Veneto), με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή που άσκησε η εταιρία Flag s.r.l. με αίτημα την ακύρωση της απόφασης αριθ. 1303 της 29ης Μαΐου 2013, με την οποία το Ministero dello Sviluppo Economico (Υπουργείο οικονομικής ανάπτυξης, Ιταλία· στο εξής: MISE), αντιθέτως προς ό,τι είχε αναγνωριστεί προσωρινά με προηγούμενη απόφαση, ενέκρινε υπέρ της εν λόγω εταιρίας την καταβολή μόλις 200 000,00 ευρώ ως ενίσχυση για τη συμμετοχή της εν λόγω εταιρίας σε πρόγραμμα εξορθολογισμού του τομέα των χυτηρίων.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής απόφασης

Με την προδικαστική παραπομπή, η οποία διατάσσεται δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας, Ιταλία) ζητεί την ερμηνεία του όρου «κρατική ενίσχυση» κατά την έννοια των άρθρων 107 και 108 ΣΛΕΕ, καθώς και του κανονισμού (ΕΕ) 659/1999 του Συμβουλίου, για τους σκοπούς του ορθού χαρακτηρισμού της ενίσχυσης η οποία προβλέπεται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχεία α και β, της decreto ministeriale n. 73/2004 (υπουργικής απόφασης αριθ. 73/2004).

Προδικαστικά ερωτήματα

[1] Πρέπει να γίνει δεκτό ότι ορισμένο μέτρο, όπως αυτό το οποίο ρυθμίζεται από την εθνική νομοθεσία που μνημονεύεται στη σκέψη 20 [του αρχικού κειμένου της παρούσας προδικαστικής παραπομπής], και ειδικότερα το μέτρο το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α, της decreto ministeriale n. 73/2004 (υπουργικής απόφασης αριθ. 73/2004), μπορεί να χαρακτηριστεί ως «ενίσχυση» κατά την έννοια και για τους σκοπούς των άρθρων 107 και 108 ΣΛΕΕ, καθώς και του κανονισμού (ΕΕ) 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999;

[2] Πρέπει να γίνει δεκτό ότι ορισμένο μέτρο, όπως αυτό το οποίο ρυθμίζεται από την εθνική νομοθεσία που μνημονεύεται στη σκέψη 20 [του αρχικού κειμένου της παρούσας προδικαστικής παραπομπής], και ειδικότερα το μέτρο το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο β, της decreto ministeriale n. 73/2004 (υπουργικής απόφασης αριθ. 73/2004), μπορεί να χαρακτηριστεί ως «ενίσχυση» κατά την έννοια και για τους σκοπούς των άρθρων 107 και 108 ΣΛΕΕ, καθώς και του κανονισμού (ΕΕ) 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999;

Σχετικό δίκαιο της Ένωσης

Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως: άρθρο 107 και άρθρο 108.

Κανονισμός (ΕΕ) 659/1999 του Συμβουλίου (στο εξής: κανονισμός 659/1999), ιδίως: άρθρο 2, άρθρο 3 και άρθρο 8.

Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της νομοθεσίας περί κρατικών ενισχύσεων από τα εθνικά δικαστήρια (ΕΕ 2009, C 85, σ. 1 επ.· στο εξής: ανακοίνωση του 2009).

Ανακοίνωση C 262/1 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της 19ης Ιουλίου 2016, σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης (στο εξής: ανακοίνωση C 262/1)· ιδίως: σημεία 66 έως 69 του κεφαλαίου 4.

Σχετικό εθνικό δίκαιο

Legge n. 273 (νόμος 273) της 12ης Δεκεμβρίου 2002 [στο εξής: legge n. 273/2002 (νόμος 273/2002)]· ιδίως άρθρο 12, με το οποίο τίθεται σε εφαρμογή το πρόγραμμα εξορθολογισμού του βιομηχανικού τομέα των χυτηρίων χυτοσιδήρου και χάλυβα, το οποίο πρέπει να υλοποιηθεί σύμφωνα με τους όρους και τα κριτήρια που καθορίζονται με decreto (απόφαση) του Ministro delle attività produttive (Υπουργού παραγωγικών δραστηριοτήτων, Ιταλία) και το οποίο αποσκοπεί, τηρουμένης της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί κρατικών ενισχύσεων, στην επίτευξη σειράς στόχων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται: «α) η προώθηση της καλύτερης εξειδίκευσης στην παραγωγή, συμπεριλαμβανομένων της αναδιοργάνωσης της παραγωγικής ικανότητας και της ανάπτυξης ευνοϊκών συνθηκών για τη συγκέντρωσή της στις επιχειρήσεις που παρουσιάζουν υψηλότερο επίπεδο ανταγωνιστικότητας».

Decreto del Ministero delle Attività Produttive n. 73 (απόφαση αριθ. 73 του Υπουργείου παραγωγικών δραστηριοτήτων, Ιταλία) της 13ης Ιανουαρίου 2004 [στο εξής: decreto ministeriale n. 73/2004 (υπουργική απόφαση αριθ. 73/2004)]· ιδίως:

άρθρο 2, κατά το οποίο: «1. Για τους σκοπούς της αναδιοργάνωσης του τομέα, λόγω της ύπαρξης πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας στο σύστημα παραγωγής, παρέχονται κίνητρα για προγράμματα καταστροφής των εγκαταστάσεων και των μηχανημάτων που απαρτίζουν τον κύκλο παραγωγής, με συνέπεια το κλείσιμο της εγκατάστασης παραγωγής [...].

2. Το ποσό της ενίσχυσης αφορά την υψηλότερη από τις δύο αξίες που προβλέπονται στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης C(2002) 315 της 7ης Μαρτίου 2002: «περιθώριο συμμετοχής στο σταθερό κόστος» – «εναπομένουσα αξία των προς διάλυση εγκαταστάσεων», και:

α) *ανέρχεται σε ποσοστό 100 % σε περίπτωση μείωσης της παραγωγικής ικανότητας, η οποία προκύπτει από συγχώνευση επιχειρήσεων ή συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων χυτηρίου, οι οποίες προβλέπουν, μεταξύ άλλων, κατάλληλη λύση για τα προβλήματα απασχόλησης. Ειδικότερα, το χυτήριο το οποίο αποκτά τη διακοπείσα παραγωγή οφείλει να αποδείξει ότι έχει επιτύχει, κατά μέσο όρο κατά*

τις τρεις τελευταίες εγκεκριμένες οικονομικές καταστάσεις, θετικές τιμές ROS. Η πιστοποίηση πρέπει να πραγματοποιηθεί από ελεγκτική εταιρία. Πρέπει επίσης να αποδειχθεί από πραγματογνώμονα του αντίστοιχου τομέα η ικανότητά του να πραγματοποιήσει, με τις δικές του εγκαταστάσεις, την παραγωγή του χυτηρίου που παύει τη δραστηριότητά του·

b) ανέρχεται σε ποσοστό 60 % του μέγιστου ύψους της αποκλειστικά σε περίπτωση μείωσης της παραγωγικής ικανότητας.

3. Οι ανωτέρω αξίες προσδιορίζονται ως εξής:

a) παρούσα αξία του περιθωρίου συμμετοχής της απόδοσης των εγκαταστάσεων κατά την τελευταία τριετία 2000-2002· για τον καθορισμό του περιθωρίου συμμετοχής της βιομηχανικής επιχείρησης, γίνεται αναφορά μόνο στα στοιχεία εσόδων και εξόδων που προηγούνται του αποτελέσματος εκμετάλλευσης, αποκλεισμένων, ως εκ τούτου, τόσο των χρηματοοικονομικών όσο και των μη λειτουργικών στοιχείων·

b) εναπομένουσα λογιστική αξία των προς διάλυση εγκαταστάσεων, αφαιρουμένων των αποσβέσεων που πραγματοποιήθηκαν στις 31 Δεκεμβρίου 2002.

4. Ο προσδιορισμός των αξιών αυτών πραγματοποιείται κατόπιν τεχνικής αξιολόγησης η οποία διενεργείται από εξειδικευμένο πιστωτικό ίδρυμα [...].

5. Οι αιτούσες επιχειρήσεις υποχρεούνται επίσης:

a) να προβαίνουν σε αναδιάρθρωση του ισολογισμού από ελεγκτικές εταιρίες, σύμφωνα με το υπόδειγμα που παρατίθεται στο παράρτημα D·

b) να προβλέπουν στα προγράμματα καταστροφής των εγκαταστάσεων κατάλληλη λύση για τα προβλήματα απασχόλησης που ανακύπτουν·

c) να προβαίνουν στην καταστροφή των εγκαταστάσεων που αποτελούν αντικείμενο παροχής κινήτρων εντός ενός έτους από τη δημοσίευση του παρόντος κανονισμού στην Gazzetta Ufficiale della Repubblica italiana (Επίσημη Εφημερίδα της Ιταλικής Δημοκρατίας)·

d) προκειμένου να επωφεληθούν από την ενίσχυση σε ποσοστό 100 %, να υποβάλουν συμφωνία υπογεγραμμένη με την επιχείρηση που είναι σε θέση να πραγματοποιήσει τη διακοπείσα παραγωγή, στην οποία να αναφέρονται οι απαιτήσεις περί των οποίων γίνεται λόγος στην παράγραφο 2, στοιχείο a, του παρόντος άρθρου.

6. Η καταστροφή των εγκαταστάσεων παραγωγής συνίσταται στην κοπή με φλόγα καυσίμου αερίου των τμημάτων των εγκαταστάσεων που παρατίθενται στο παράρτημα C. Το κόστος των εν λόγω εργασιών εκπίπτει από τα έσοδα από την πώληση των απομετάλλων.

7. Ειδικές επιτροπές που συνιστώνται με decreto (απόφαση) του *Direttore generale per il coordinamento degli incentivi alle imprese* (Γενικού διευθυντή για τον συντονισμό των κινήτρων προς τις επιχειρήσεις, Ιταλία) προβαίνουν στην εξακρίβωση της καταστροφής των εγκαταστάσεων παραγωγής. [...].

8. Τα έσοδα που αποκομίζουν οι αιτούσες επιχειρήσεις από την πώληση των απομετάλλων, αφαιρουμένων των δαπανών που πραγματοποιήθηκαν για τις επεμβάσεις που συνδέονται με την κοπή με φλόγα καυσίμου αερίου και με τη διάλυση των εγκαταστάσεων, αποδίδονται, μέσω καταβολής, στα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού και, σε κάθε περίπτωση, αφού προηγουμένως εισπραχθεί το σύνολο της ενίσχυσης που οφείλεται για τη διάλυση των εγκαταστάσεων. [...]»

άρθρο 7: «1. Οι επιχειρήσεις οι οποίες ασκούν δραστηριότητα χυτηρίου χυτοσιδήρου και χάλυβα και οι οποίες προτίθενται να επωφεληθούν από τις ενισχύσεις που προβλέπονται στο άρθρο 12 του legge n. 273 (νόμου 273) της 12ης Δεκεμβρίου 2002 για τους σκοπούς που αναφέρονται στο στοιχείο α, οφείλουν:

a) να είναι εγγεγραμμένες στο εμπορικό μητρώο· στην περίπτωση αυτή περιλαμβάνονται επίσης οι επιχειρήσεις οι οποίες προκύπτουν από διαδικασίες συγχώνευσης, απορρόφησης ή διάσπασης επιχειρήσεων και οι οποίες απέκτησαν νομική προσωπικότητα πριν από την 1η Ιανουαρίου 2000· περιλαμβάνονται επίσης οι μονάδες παραγωγής που εκτελούν ολόκληρο τον κύκλο παραγωγής χυτηρίου, ακόμη και αν ανήκουν στην ίδια επιχείρηση·

b) να μην έχουν μεταβάλει το αντικείμενο της παραγωγής τους και τη διάρθρωση των εγκαταστάσεών τους μετά την 1η Ιανουαρίου 2002·

c) να έχουν πραγματοποιήσει κανονικά μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001 παραγωγή πιστοποιούμενη από ορκωτό πραγματογνώμονα του αντίστοιχου τομέα, εγγεγραμμένου στον κατάλογο πραγματογνωμόνων που έχει ορίσει το *tribunale* (αρμόδιο δικαστήριο)·

d) να έχουν στην κατοχή τους τις εγκαταστάσεις που πρόκειται να τεθούν εκτός λειτουργίας κατά την ημερομηνία υποβολής της οικείας αίτησης·

e) να μην εκκρεμεί διαδικασία πτώχευσης ή αφερεγγυότητας[...]»

άρθρο 9: «1. Απαγορεύεται στις εταιρίες που είναι δικαιούχοι των πλεονεκτημάτων να προβούν, εντός πέντε ετών από την ημερομηνία καταβολής, στην αποκατάσταση της παραγωγικής ικανότητας που εξαιρέθηκε.

2. Σε περίπτωση μη τήρησης των διατάξεων της παραγράφου 1, οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις παύουν να δικαιούνται τα πλεονεκτήματα κατά το μέτρο της αποκατασταθείσας παραγωγικής ικανότητας, και, συνακόλουθα, υποχρεούνται να επιστρέψουν την αντίστοιχη ενίσχυση, συμπεριλαμβανομένων των νόμιμων τόκων και της αναπροσαρμογής.

3. Σε περίπτωση μη τήρησης της διεπιχειρησιακής συμφωνίας του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο α, της παρούσας decreto (απόφασης), η ενδιαφερόμενη επιχείρηση παύει να δικαιούται την υψηλότερη ενίσχυση.

4. Κατά την κείμενη νομοθεσία, οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται στις μητρικές εταιρίες, τις θυγατρικές εταιρίες ή, εν πάση περιπτώσει, τις εταιρίες που συνδέονται με τις εταιρίες που δικαιούνται τις εν λόγω ενισχύσεις.

5. Η ανάκληση των χορηγηθέντων πλεονεκτημάτων προβλέπεται επίσης στις περιπτώσεις του άρθρου 9 του decreto legislativo n. 123 (νομοθετικού διατάγματος 123) της 31ης Μαρτίου 1998».

Decreto ministeriale (υπουργική απόφαση) της 6ης Φεβρουαρίου 2006, η οποία δημοσιεύθηκε στην Gazzetta Ufficiale n. 36 (Επίσημη Εφημερίδα αριθ. 36) της 13ης Φεβρουαρίου 2006 [στο εξής: decreto ministeriale del 2006 (υπουργική απόφαση του 2006)]: ιδίως:

άρθρο 1, το οποίο επαναλαμβάνει ότι η ενίσχυση που προβλέπεται στο άρθρο 2 της decreto ministeriale n. 73/2004 (υπουργικής απόφασης αριθ. 73/2004) συνιστά αποζημίωση για την απώλεια της περιουσιακής αξίας της εγκατάστασης η οποία επήλθε λόγω της ένταξης της επιχείρησης στο πρόγραμμα αναδιοργάνωσης το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή με τον legge n. 273/2002 (νόμο 273/2002):

άρθρο 2, κατά το οποίο η εν λόγω αποζημίωση καταβάλλεται «κατόπιν διαγραφής της επιχείρησης από το “εμπορικό μητρώο” κατά το άρθρο 2495 του codice civile (Αστικού Κώδικα) ή, στην περίπτωση των επιχειρήσεων που αποτελούνται από περισσότερους κλάδους δραστηριότητας, κατόπιν μεταβίβασης του κλάδου δραστηριότητας χυτηρίου σε άλλη νεοσύστατη επιχείρηση, η οποία, μετά την ολοκλήρωση των εργασιών και των διατυπώσεων για την καταστροφή των εγκαταστάσεων, παύει τη δραστηριότητά της. Σε κάθε περίπτωση, δεν είναι δυνατή η καταβολή της αποζημίωσης, εάν οι εγκαταστάσεις δεν καταστραφούν εντός ενός έτους από τη δημοσίευση της decreto (απόφασης) στην Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana (Επίσημη Εφημερίδα της Ιταλικής Δημοκρατίας)»

άρθρο 3, το οποίο επαναλαμβάνει ότι το ποσό της ενίσχυσης καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 3, της decreto ministeriale n. 73/2004 (υπουργικής απόφασης αριθ. 73/2004).

Decreto-legge del 31 dicembre 2007, n. 248, convertito dalla legge del 28 febbraio 2008, n. 31 [πράξη νομοθετικού περιεχομένου 248 της 31ης Δεκεμβρίου 2007, η οποία κυρώθηκε με τον νόμο 31 της 28ης Φεβρουαρίου 2008: στο εξής: decreto legge n. 248/2007 (πράξη νομοθετικού περιεχομένου 248/2007)]: ιδίως, άρθρο 51 quater, το οποίο επαναλαμβάνει ότι το κίνητρο που παρέχεται σύμφωνα με το άρθρο 12, παράγραφος 2, του legge n. 273/2002 (νόμου 273/2002) καταβάλλεται σύμφωνα με τους όρους που θεσπίστηκαν με την decreto ministeriale del 2006 (υπουργική απόφαση του 2006), «με την επιφύλαξη της εξακρίβωσης, μέσω τεχνικής αξιολόγησης, της τήρησης της εγγύησης επί

περιοριστικών στοιχείων των δανειστών της επιχείρησης, κατά το άρθρο 2740 του codice civile (Αστικού Κώδικα)».

Decreto (απόφαση) του MISE της 17ης Απριλίου 2009 [στο εξής: decreto ministeriale del 2009 (υπουργική απόφαση του 2009), η οποία επαναλαμβάνει την προαναφερθείσα μέθοδο υπολογισμού του κινήτρου που χορηγείται βάσει του άρθρου 12, παράγραφος 2, του legge n. 273/2002 (νόμου 273/2002).

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Στις 18 Ιουνίου 2004 η Flag s.r.l., η οποία δραστηριοποιείται στον τομέα των χυτηρίων χυτοσιδήρου και χάλυβα και η οποία ανήκει εξ ολοκλήρου στην Cividale s.p.a., υπέβαλε στο MISE αίτηση χορήγησης της ενίσχυσης, σε ποσοστό 100 %, η οποία προβλέπεται στη διάταξη του άρθρου 12 του legge n. 273/2002 (νόμου 273/2002), ερμηνευόμενη σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο α, της decreto ministeriale n. 73/2004 (υπουργικής απόφασης αριθ. 73/2004) (στο εξής: επίμαχη ενίσχυση). Συγκεκριμένα, η εν λόγω εταιρία σκόπευε να θέσει εκτός λειτουργίας μία εκ των εγκαταστάσεων παραγωγής της και να συνάψει διεπιχειρησιακή συμφωνία με την Cividale Spa για την επίλυση των συνακόλουθων προβλημάτων απασχόλησης.
- 2 Με απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 2006, το MISE, μετά την περάτωση αξιολόγησης για τον καθορισμό της αξίας της προς διάλυση εγκατάστασης, καθόρισε προσωρινά στο ποσό των 1 645 365,58 ευρώ την ενίσχυση υπέρ της εταιρίας Flag s.r.l.. Το MISE διευκρίνισε επίσης ότι η χορήγηση της εν λόγω ενίσχυσης εξαρτιόταν, αφενός, από την εξακρίβωση της καταστροφής της εγκατάστασης εκ μέρους ειδικής υπουργικής επιτροπής και, αφετέρου, από τη μεταβίβαση του κλάδου της επιχείρησης που επρόκειτο να τεθεί εκτός λειτουργίας σε άλλη εταιρία, η οποία συστάθηκε αποκλειστικά με σκοπό την καταστροφή της επίμαχης εγκατάστασης.
- 3 Με πράξη της 28ης Δεκεμβρίου 2006 η εταιρία Flag s.r.l. μεταβίβασε τον προς διάλυση κλάδο της επιχείρησης στη Flag Fonderia Acciaio Marcon s.r.l., εταιρία η οποία συστάθηκε με σκοπό την καταστροφή της επίμαχης εγκατάστασης, την πώληση των απομετάλλων και την απόδοση των σχετικών εσόδων στον κρατικό προϋπολογισμό. Στη συνέχεια, η εν λόγω εταιρία τέθηκε υπό εκκαθάριση και διαγράφηκε από το εμπορικό μητρώο.
- 4 Ως εκ τούτου, η Cividale S.p.A., ήτοι η μοναδική εταίρος που εξακολουθεί να υφίσταται, ζήτησε από το MISE να της χορηγήσει την ενίσχυση, όπως αυτή προσδιορίστηκε ποσοτικά στην απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 2006.
- 5 Εντούτοις, με την απόφαση αριθ. 1303 της 29ης Μαΐου 2013 (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), το MISE ενέκρινε την καταβολή μόλις 200 000,00 € κατ' εφαρμογήν των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων χαμηλού ύψους (του λεγόμενου «καθεστώτος ενισχύσεων ήσσονος σημασίας»).

- 6 Η Cividale s.p.a. και η Flag s.r.l. άσκησαν προσφυγή κατά της εν λόγω απόφασης ενώπιον του Tribunale amministrativo regionale per il Lazio [διοικητικού πρωτοδικείου περιφέρειας Λατίου, Ιταλία· στο εξής: T.A.R. per il Lazio (T.A.R. Λατίου)], προβάλλοντας, μεταξύ άλλων, παραβίαση των αρχών της αναλογικότητας, του εύλογου χαρακτήρα και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, καθώς και παράλογο χαρακτήρα και έλλειψη αιτιολογίας της προσβαλλόμενης απόφασης, δεδομένου ότι το MISE ουδέποτε ανέφερε την ύπαρξη διαδικασίας κοινοποίησης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσον αφορά την επίμαχη ενίσχυση, κατ' εφαρμογήν των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων, ούτε εξάρτησε τη χορήγηση της ενίσχυσης από το πέρας της εν λόγω διαδικασίας κοινοποίησης. Επιπλέον, [οι νυν εκκαλούσες] προέβαλαν παράβαση των άρθρων 107 και 108 ΣΛΕΕ. καθώς και του κανονισμού 659/1999, δεδομένου ότι η επίμαχη ενίσχυση δεν συνιστά κρατική ενίσχυση, αλλά απλώς αποζημίωση η οποία δεν παρέχει οικονομικό πλεονέκτημα.
- 7 Το MISE παραστάθηκε στη δίκη, υποστηρίζοντας ότι στις 24 Σεπτεμβρίου 2003 «επιχείρησε» να κοινοποιήσει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σύμφωνα με τον κανονισμό 659/1999, τους κανόνες σχετικά με την επίμαχη ενίσχυση, αλλά ότι κατόπιν αιτήματος παροχής συμπληρωματικών πληροφοριών που υπέβαλε η Επιτροπή στις 21 Νοεμβρίου 2003, το Ministero (Υπουργείο) έκρινε ότι η Επιτροπή είχε εκδώσει απορριπτική απόφαση και, ως εκ τούτου, αποφάσισε να εγκαταλείψει τη διαδικασία.
- 8 Με την απόφαση αριθ. 00118/2019, το T.A.R. per il Veneto ενώπιον του οποίου διεξήχθη η πρωτοβάθμια διαδικασία απέρριψε τις προσφυγές των εν λόγω εταιριών, αφού το T.A.R. per il Lazio (T.A.R. Λατίου) κήρυξε εαυτό αναρμόδιο. Το εν λόγω δικαστήριο, μολοντί επέκρινε τη στάση του MISE κατά τον χειρισμό της υπόθεσης έναντι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εντούτοις, έκρινε ότι ελλείπει προηγούμενης απόφασης της Επιτροπής, δεν ήταν δυνατή η χορήγηση της ενίσχυσης που αιτήθηκαν οι προαναφερθείσες εταιρίες. Ως εκ τούτου, οι εν λόγω εταιρίες άσκησαν έφεση κατά της απόφασης αυτής ενώπιον του Consiglio di Stato (Συμβουλίου της Επικρατείας), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου.

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 9 Οι εκκαλούσες εταιρίες υποστηρίζουν ότι η επίμαχη ενίσχυση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση, διότι για διάφορους λόγους δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 107 ΣΛΕΕ. Κατ' αρχάς, δεδομένου ότι η χορήγηση της επίμαχης ενίσχυσης εξαρτάται από την οριστική καταστροφή των εγκαταστάσεων παραγωγής και από την κατάργηση της οντότητας στην οποία ανήκουν οι εν λόγω εγκαταστάσεις, η ενίσχυση δεν θα μπορούσε να οδηγήσει σε νόθευση του ανταγωνισμού, δεδομένου ότι χορηγείται υπέρ οντότητας η οποία δεν ανήκει πλέον στην αγορά αναφοράς. Ως εκ τούτου, η επίμαχη ενίσχυση συνιστά απλώς αποζημίωση για την απώλεια της παραγωγικής ικανότητας της εν λόγω οντότητας. Τέλος, το ποσό της εν λόγω ενίσχυσης, σύμφωνα με τα κριτήρια

υπολογισμού που καθορίζονται στις decreti ministeriali (υπουργικές αποφάσεις), είναι σαφώς χαμηλότερο από την αξία της κατεστραμμένης εγκατάστασης σε σχέση με την παραγωγική της ικανότητα.

- 10 Οι εκκαλούσες εταιρίες υποστηρίζουν επίσης ότι το T.A.R. per il Veneto κακώς έκρινε ότι το εθνικό δικαστήριο δεν μπορεί να υποκαταστήσει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την ερμηνεία της έννοιας της κρατικής ενίσχυσης, όπως προβλέπεται στην ανακοίνωση του 2009, ιδίως όταν, όπως εν προκειμένω, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν έχει αποφανθεί λόγω μη διεξαγωγής της διαδικασίας κοινοποίησης.
- 11 Το MISE παραστάθηκε στη δίκη, ζητώντας την απόρριψη της έφεσης και την επικύρωση της εκκαλούμενης απόφασης. Επιβεβαίωσε ότι όσον αφορά τις εκκαλούσες εταιρίες, καθώς και άλλες 13 επιχειρήσεις, είχε αναγνωρίσει προσωρινά τη χορήγηση της επίμαχης ενίσχυσης, αλλά ότι στη συνέχεια επέλεξε να την ανακαλέσει, αντικαθιστώντας την με ενίσχυση μέχρι του ποσού των 200 000,00 ευρώ, διότι «δεν είχε πεισθεί» για τη συμβατότητα της επίμαχης ενίσχυσης με την ευρωπαϊκή νομοθεσία περί κρατικών ενισχύσεων. Επιβεβαίωσε επίσης ότι δεν είχε πλέον στην κατοχή του κανένα έγγραφο, το οποίο να έχει συνταχθεί από το MISE ή από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σχετικά με την «απόπειρά» του να κοινοποιήσει στην Επιτροπή τους κανόνες σχετικά με την επίμαχη ενίσχυση.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της διατάξεως περί παραπομπής

- 12 Το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας) αμφισβητεί κατά πόσον η επίμαχη ενίσχυση μπορεί να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση κατά την έννοια των άρθρων 107 και 108 ΣΛΕΕ και, κατά συνέπεια, κατά πόσον εξαρτάται η εν λόγω ενίσχυση από την υποχρέωση κοινοποίησης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η επίλυση του εν λόγω ζητήματος είναι καθοριστική για τους σκοπούς της κύριας δίκης, στο πλαίσιο της οποίας προσβάλλονται αποφάσεις οι οποίες εκδόθηκαν με βάση την παραδοχή ότι η επίμαχη ενίσχυση συνιστά κρατική ενίσχυση, μολονότι δεν είχε εκδοθεί σχετική απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
- 13 Το αιτούν δικαστήριο, καίτοι αναγνωρίζει ότι ο έλεγχος της συμβατότητας της επίμαχης ενίσχυσης εναπόκειται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εντούτοις, επισημαίνει ότι για τους σκοπούς της εφαρμογής των άρθρων 107 και 108 ΣΛΕΕ, καθώς και του κανονισμού 659/1999, είναι κρίσιμη η έννοια «κρατική ενίσχυση», η οποία είναι αυτοτελής· το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι υφίσταται η υποχρέωση προηγούμενης κοινοποίησης στην Επιτροπή μόνον αναφορικά με ορισμένο μέτρο το οποίο δύναται αντικειμενικά να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση.
- 14 Με βάση τα σημεία 66 έως 69 της ανακοίνωσης 262/1 της Επιτροπής, καθώς και τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει ότι συνιστά κρατική ενίσχυση κάθε είδους πλεονέκτημα το οποίο ωφελεί, έστω και έμμεσα, μια επιχείρηση, είτε το πλεονέκτημα αυτό χορηγείται

με τη μορφή οικονομικής επιδότησης είτε πρόκειται για φορολογικά πλεονεκτήματα ή άλλα πλεονεκτήματα που απαλλάσσουν την επιχείρηση από επιβαρύνσεις που κανονικά βαρύνουν τον προϋπολογισμό της (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 2ας Ιουλίου 1974, υπόθεση C-173/73, και της 5ης Οκτωβρίου 1999, υπόθεση C-251/97). Ειδικότερα, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, όταν πρόκειται για ενισχύσεις τέτοιας φύσεως, δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι το μέτρο επιδιώκει κοινωνικούς ή φορολογικούς σκοπούς: υπό την έννοια αυτή, η χορήγηση τραπεζικών εγγυήσεων τις οποίες δεν θα είχε λάβει διαφορετικά η επιχείρηση και η μεταβίβαση εκτάσεων σε προτιμησιακές τιμές χαρακτηρίστηκαν επίσης ως κρατικές ενισχύσεις (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 2ας Φεβρουαρίου 1998, υποθέσεις 67, 68 και 70/85· της 21ης Μαρτίου 1991, υπόθεση C-303/88· της 19ης Μαΐου 1999, υπόθεση C-6/97· της 21ης Μαρτίου 1990, υπόθεση C-142/87 και της 10ης Απριλίου 2003, υπόθεση T-366/00). Αντιθέτως, δεν εμπίπτουν στην έννοια αυτή οι ενισχύσεις που χορηγούνται σε ορισμένες επιχειρήσεις ως αντιστάθμισμα για πρόσθετα έξοδα συνδεδεμένα με την εκπλήρωση υποχρεώσεων παροχής δημόσιων υπηρεσιών, καθώς και τα μέτρα γενικού χαρακτήρα που δεν ευνοούν συγκεκριμένα ορισμένες επιχειρήσεις ή παραγωγούς (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 22ας Νοεμβρίου 2001, υπόθεση C-53/00, και της 24ης Ιουλίου 2003, υπόθεση C-280/00).

- 15 Στη συνέχεια, το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας) επισημαίνει ότι υφίστανται κανονισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι οποίοι προσδιορίζουν τις εκ των προτέρων επιλέξιμες κρατικές ενισχύσεις, χωρίς να υφίσταται, ως εκ τούτου, υποχρέωση προηγούμενης κοινοποίησης στην Επιτροπή: πρόκειται για μέτρα τα οποία προορίζονται να αυξήσουν τις επενδύσεις ή, εν πάση περιπτώσει, να συμβάλουν στη λειτουργία και τη διατήρηση των δραστηριοτήτων της δικαιούχου επιχείρησης. Αντιθέτως, δεν ισχύει το ίδιο στην περίπτωση της επίμαχης ενίσχυσης, δεδομένου ότι η εν λόγω ενίσχυση χορηγείται μόνον ως αντάλλαγμα για την υλική καταστροφή των εγκαταστάσεων παραγωγής και την ταυτόχρονη παύση της επιχειρηματικής δραστηριότητας του ιδιοκτήτη της κατεστραμμένης εγκατάστασης και δικαιούχου της ενίσχυσης.
- 16 Κατά το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας), η εν λόγω εκτίμηση ισχύει επίσης όσον αφορά την περίπτωση που προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α, της decreto ministeriale n. 73/2004 (υπουργικής απόφασης αριθ. 73/2004), κατά την οποία η επιχείρηση που τερματίζει τον κύκλο παραγωγής συνάπτει συμφωνίες με άλλες επιχειρήσεις για τη συνέχιση της απασχόλησης και της παραγωγής που διακόπηκαν. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση αυτή, η εθνική ρύθμιση δεν επιτρέπει τη χορήγηση της ενίσχυσης υπέρ της επιχείρησης η οποία, κατόπιν συμφωνίας με την επιχείρηση που θέτει την εγκατάσταση εκτός λειτουργίας, αναλαμβάνει την υποχρέωση να αποκτήσει την παραγωγική ικανότητα και τους εργαζομένους της εν λόγω επιχείρησης. Επιπλέον, ο δικαιούχος της επίμαχης ενίσχυσης δεν δύναται να προβεί σε αποκατάσταση της παραγωγικής ικανότητας για χρονικό διάστημα πέντε ετών από την καταβολή της ενίσχυσης.

- 17 Το αιτούν δικαστήριο αναγνωρίζει ότι η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί κρατικών ενισχύσεων περιλαμβάνει ορισμένα μέτρα ενίσχυσης, τα οποία, όπως η επίμαχη ενίσχυση, χορηγούνται ως αντάλλαγμα για τη μείωση της παραγωγής εκ μέρους της δικαιούχου επιχείρησης, συμπεριλαμβανομένων, ιδίως, της ενίσχυσης που χορηγείται στις γεωργικές επιχειρήσεις στο πλαίσιο της λεγόμενης «υποχρεωτικής παύσης καλλιέργειας» και των ενισχύσεων που θεσπίστηκαν με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2078/92. Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι τα εν λόγω μέτρα έχουν προκαθορισμένη διάρκεια και δεν περιλαμβάνουν ούτε τη διάλυση των περιουσιακών στοιχείων που προορίζονται για την παραγωγή ούτε την κατάργηση της δικαιούχου επιχείρησης.
- 18 Παράλληλα, το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας) επισημαίνει ότι η χορήγηση της επίμαχης ενίσχυσης σε ποσοστό 100 % κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α, της decreto ministeriale n. 73/2004 (υπουργικής απόφασης αριθ. 73/2004), παρουσιάζει ορισμένα τρωτά σημεία. Συγκεκριμένα, η συμφωνία που συνάπτει η αιτούσα επιχείρηση με άλλες επιχειρήσεις για την απόκτηση της παραγωγής και την επίλυση των προβλημάτων απασχόλησης είναι ικανή να μεταφέρει το σύνολο των πελατών της επιχείρησης σε μία μόνον άλλη επιχείρηση, η οποία θα αποκτήσει, ως εκ τούτου, πλεονέκτημα από πλευράς πελατών και κύκλου εργασιών. Παρόμοιες συμφωνίες, πολλώ δε μάλλον εάν συνδέονται με πραγματικές συγχωνεύσεις, θα μπορούσαν να συνιστούν συγκεντρώσεις μεταξύ επιχειρήσεων, δυνάμενες, κατ' αρχήν, να επηρεάσουν τον ανταγωνισμό. Επιπλέον, το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας) επισημαίνει ότι οι κανόνες σχετικά με την επίμαχη ενίσχυση δεν περιέχουν ρήτρα διαφύλαξης της εθνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας περί συγκεντρώσεων. Αντιθέτως, τα εν λόγω τρωτά σημεία δεν υφίστανται στην περίπτωση που προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο β, της decreto ministeriale n. 73/2004 (υπουργικής απόφασης αριθ. 73/2004), κατά την οποία, δεδομένου ότι δεν προβλέπεται η σύναψη συμφωνιών με άλλες επιχειρήσεις, το σύνολο των πελατών της επιχείρησης που τερματίζει τον κύκλο παραγωγής αναδιανέμεται ελεύθερα μεταξύ των επιχειρήσεων του τομέα.